

**Методичні рекомендації з питань
формування внутрішньої системи
забезпечення якості освіти у закладах
позашкільної освіти (нова редакція)**

Наказ ДСЗЯО від 20.03.2026 №01-10/215

Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах позашкільної освіти (далі - Рекомендації) розроблено з метою надання роз'яснень директорам та іншим педагогічним працівникам, тренерам-викладачам у проведенні самооцінювання освітніх і управлінських процесів та створенні внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах позашкільної освіти (далі - ЗПО).

У Рекомендаціях враховано норми законодавства, а саме: Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про академічну доброчесність», Положення про позашкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2001 р., Положення про мистецьку школу, затвердженого наказом Міністерства культури України від 09.08.2018 № 686, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 вересня 2018 року за № 1004/32456, Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2008 р. № 993.

Терміни у Рекомендаціях вживаються в таких значеннях: **внутрішня система забезпечення якості освіти ЗПО** (далі - внутрішня система) - це сукупність компонентів, які визначають якість освітньої діяльності, що забезпечує здобуття якісної позашкільної освіти;

освітня діяльність ЗПО - діяльність закладу освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у позашкільній освіті, зокрема навчально-тренувального процесу, навчально-тренувальної та спортивної роботи у дитячо-юнацькій спортивній школі.

При формуванні внутрішньої системи ЗПО доцільно враховувати положення Національного стандарту ДСТУ ISO 9000:2015 (ISO 9000:2015, IDT) «Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів», у тому числі його основні принципи:

Орієнтація на замовника. Основну увагу в управлінні якістю ЗПО приділяють задоволенню потреб дітей, батьків або законних представників дітей, суспільства і держави та прагненню до перевершення їх очікувань.

Лідерство. Керівники на всіх рівнях установлюють єдність призначеності та напрямків розвитку ЗПО і створюють умови для задіяння персоналу задля досягнення цілей у сфері якості.

Задіяності персоналу. Компетентний, правомочний та задіяний персонал на всіх рівнях - суттєво важливий для покращення спроможності ЗПО створювати цінність.

Процесний підхід. Узгоджені та передбачувані результати досягаються більш результативно та ефективно, якщо діяльність розуміють та нею керують як взаємопов'язаними процесами, що функціонують як цілісна система у ЗПО.

Поліпшення. Успішні ЗПО постійно зорієнтовані на поліпшення своєї діяльності.

Прийняття рішень на підставі фактичних даних. Рішення, базовані на аналізі й оцінюванні даних та інформації, з більшою ймовірністю уможливають досягнення ЗПО бажаних результатів роботи.

Керування взаємовідносинами. Для досягнення сталого успіху ЗПО управляє своїми взаємовідносинами з відповідними зацікавленими сторонами.

Формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти

Внутрішня система забезпечення якості освіти у ЗПО розробляється як інструмент управління якістю освіти. Кожен з її компонентів має визначатися з урахуванням впливу на якість діяльності ЗПО, забезпечуючи його ефективну роботу та сталий розвиток.

Формування внутрішньої системи рекомендується розпочинати з визначення стратегії (політики) забезпечення якості освіти, що визначається інтересами учасників освітнього та/або навчально-тренувального процесу щодо якості позашкільної освіти у ЗПО, а також засадами державної політики щодо якості освіти.

Стратегія (політика) забезпечення якості освіти має бути орієнтована на:

партнерство та професійну взаємодію у навчанні, вихованні, розвитку та соціалізації здобувачів освіти;

недискримінацію, запобігання насильству та жорстокому поводженню з дитиною в закладі освіти;

академічну доброчесність та академічну свободу учасників освітнього процесу; прозорість та інформаційну відкритість ЗПО;

сприяння безперервному професійному зростанню педагогічних працівників та/або тренерів-викладачів;
справедливе та об'єктивне оцінювання освітніх досягнень здобувачів освіти і професійної діяльності педагогічних працівників та/або тренерів-викладачів;
сприяння здобувачам освіти у формуванні та реалізації їхніх індивідуальних освітніх траєкторій.

Відповідно до абзацу сьомого частини першої статті 11 Закону України «Про позашкільну освіту» педагогічна рада, як колегіальний орган управління ЗПО, формує систему та затверджує процедури внутрішнього забезпечення якості освіти, включаючи систему та механізми забезпечення академічної доброчесності. При цьому, необхідно звернути увагу на те, що згідно з абзацем 15 згаданої вище статті таке рішення педагогічної ради має бути введено в дію рішеннями керівника ЗПО (видано відповідний наказ).

Визначені закладом ЗПО процедури, компоненти внутрішньої системи забезпечення якості освіти, необхідні умови їх функціонування і розвитку та механізм самооцінювання відображаються у тексті Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладі позашкільної освіти (далі - Положення про внутрішню систему).

Положення про внутрішню систему повинно включати систему та механізми забезпечення академічної доброчесності, порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, види академічної відповідальності педагогічних працівників та здобувачів освіти за конкретні порушення академічної доброчесності.

У зв'язку з цим у Положенні про внутрішню систему доцільно передбачити розділ «Забезпечення академічної доброчесності у закладі позашкільної освіти» (далі - розділ «Забезпечення академічної доброчесності»). Водночас ЗПО має право розробляти і окремі внутрішні акти, що визначають політики, заходи та процедури забезпечення академічної доброчесності, які є відповідними додатками до Положення про внутрішню систему.

Під час формування системи та механізмів забезпечення академічної доброчесності у ЗПО необхідно звернути увагу на норми, визначені статтею 42 Закону України «Про освіту» (зокрема, що передбачає дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти; що вважається порушенням академічної доброчесності; до якої відповідальності можуть бути притягнені педагогічні працівники та здобувачі освіти; прав особи, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності).

До затвердження на засіданні педагогічної ради Положення про внутрішню систему рекомендуємо обговорити його із здобувачами освіти, їхніми батьками та погодити види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності, визначені у розділі «Забезпечення академічної доброчесності» або в окремих відповідних внутрішніх актах, із відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності (частина сьома статті 42 Закону України «Про освіту»).

У ході формування розділу «Забезпечення академічної доброчесності» або окремих відповідних внутрішніх актів варто звернути увагу на норми, визначені Законом України «Про академічну доброчесність», зокрема, у частині порушень академічної доброчесності (стаття 17), заходів реагування на порушення академічної доброчесності (стаття 19), принципів та основних правил реагування на порушення академічної доброчесності (стаття 20), академічної відповідальності (стаття 21), санкцій за порушення академічної доброчесності (стаття 22).

Система та механізми забезпечення академічної доброчесності є важливим компонентом внутрішньої системи, який стосується усіх учасників освітнього процесу. Формування механізму забезпечення академічної доброчесності спрямоване на недопущення таких видів порушень академічної доброчесності, як академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, що визначені Законом України «Про освіту».

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій варто звертати особливу увагу на додане до згаданих вище видів порушень академічної доброчесності «недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом» (пункт 7 частини першої статті 18 Закону України «Про академічну доброчесність»).

ЗПО зобов'язані оприлюднювати на своїх веб-сайтах, а у разі їх відсутності - на офіційних веб-сайтах своїх засновників Положення про внутрішню систему та внутрішні акти, що визначають політики, заходи та процедури забезпечення академічної доброчесності (розділ «Забезпечення академічної доброчесності» або окремі внутрішні акти).

Визначення компонентів внутрішньої системи

З урахуванням частини третьої статті 41 Закону України «Про освіту» внутрішня система ЗПО може містити такі компоненти:

- стратегію (політику) та процедури забезпечення якості освіти;**
- систему та механізми забезпечення академічної доброчесності;**

оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти;

оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників;

оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти;

забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, в тому числі для самостійної роботи здобувачів освіти; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління закладом освіти; створення в закладі освіти безпечного, здорового та інклюзивного чи спеціального освітнього середовища із забезпеченням універсального дизайну та розумного пристосування.

Вищезазначені компоненти доцільно згрупувати за чотирма напрямками оцінювання ЗПО:

Напрямок оцінювання «Освітнє середовище закладу позашкільної освіти».

Напрямок оцінювання «Система оцінювання здобувачів освіти».

Напрямок оцінювання «Педагогічна діяльність педагогічних працівників та/або навчально-тренувальна і спортивна робота тренерів-викладачів».

Напрямок оцінювання «Управлінська діяльність».

Забезпечення функціонування компонентів внутрішньої системи

З метою аналізу стану сформованості та функціонування внутрішньої системи рекомендується проводити в ЗПО самооцінювання власної діяльності. Самооцінювання є процесом вивчення, оцінювання та вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти у ЗПО. Самооцінювання може здійснюватися: щорічно та/або періодично; комплексно та/або за певним напрямом освітньої діяльності; інша модель, визначена закладом.

У самооцінюванні є доцільним використання інформації моніторингів згідно Порядку проведення моніторингу якості освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 54, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 10 лютого 2020 року за № 154/34437.

Формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у ЗПО рекомендуємо здійснювати з урахуванням наступних етапів:

- визначення компонентів внутрішньої системи;
- забезпечення функціонування компонентів внутрішньої системи;
- збір та аналіз інформації, отриманої під час вивчення документації,
- опитування та спостереження;
- узагальнення результатів;
- обговорення та оприлюднення результатів.

Для самооцінювання освітніх і управлінських процесів ЗПО можливо використовувати Орієнтовні критерії та індикатори для самооцінювання освітніх і управлінських процесів закладу позашкільної освіти (додаток 1), що включають: вимога/правило оцінювання; критерії оцінювання; індикатори оцінювання.

Вимога/правило, критерії, індикатори оцінювання освітнього середовища ЗПО реалізуються через розгляд питань щодо наявності необхідних ресурсів для створення освітнього середовища (матеріально-технічна та науково-методична база відповідають типу, профілю ЗПО), створення в ЗПО безпечних та нешкідливих умов навчання та праці, безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та жорстокого поводження з дитиною, інклюзивного освітнього середовища.

Вимога/правило, критерії, індикатори системи оцінювання здобувачів освіти реалізуються через наявність такої системи та оцінювання освітніх досягнень здобувачів освіти.

Вимога/правило, критерії, індикатори оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників та/або навчально-тренувальної і спортивної роботи тренерів-викладачів реалізуються через ефективність педагогічної діяльності педагогічних працівників та/або навчально-тренувальної і спортивної роботи тренерів-викладачів, підвищення їх професійного рівня.

Вимога/правило, критерії, індикатори оцінювання управлінської діяльності реалізуються через організаційно-правові засади діяльності ЗПО, формування та забезпечення академічної доброчесності. ЗПО може розробляти власні вимоги/правила, критерії, індикатори оцінювання компонентів внутрішньої системи та забезпечення їх функціонування.

Збір та аналіз інформації, отриманої під час вивчення документації, опитування та спостереження

Для самооцінювання доцільно використовувати наступні методи збору інформації: вивчення документації; опитування (анкетування, інтерв'ю); спостереження (за освітнім середовищем, за організаційними формами освітнього та/або навчально-тренувального процесу).

Вивчення документації дозволяє вивчити документацію ЗПО щодо його освітньої діяльності, прийняті управлінські рішення та стан їх виконання тощо.

Опитування дозволяє отримати інформацію про учасників освітнього та/або навчально-тренувального процесу та якість позашкільної освіти у закладі.

Опитування може проводитися у формі анкетування, інтерв'ювання.

При анкетуванні використовуються анкети для педагогічних працівників та/або тренерів-викладачів, здобувачів освіти та батьків.

Інтерв'ю може бути індивідуальне, групове.

Опитування доцільно проводити зі здобувачами освіти віком від 14 років.

Спостереження дозволяє оцінити стан освітнього середовища, різних організаційних форм освітнього та/або навчально-тренувального процесу ЗПО. Спостереження за освітнім середовищем дає можливість зафіксувати наявність чи відсутність необхідної для освітнього процесу матеріально-технічної та науково-методичної бази, створення в ЗПО безпечних та нешкідливих умов навчання та праці, безпечного освітнього середовища, інклюзивного освітнього середовища.

Спостереження за різними організаційними формами допомагає оцінити освітні досягнення здобувачів освіти та педагогічну діяльність педагогічних працівників та/або навчально-тренувальну і спортивну роботу тренерів-викладачів.

ЗПО можуть проводити збір та аналіз інформації, використовуючи наступний інструментарій для самооцінювання освітніх і управлінських процесів:

форма спостереження за освітнім середовищем (додаток 2);

форма вивчення педагогічної діяльності педагогічних працівників та/або навчально-тренувальної і спортивної роботи тренерів-викладачів у закладі позашкільної освіти (додаток 3);

форма вивчення документації (додаток 4);
анкета для здобувачів позашкільної освіти
(додаток 5);

анкета для педагогічних працівників та/або
тренерів-викладачів (додаток 6);

анкета для батьків (додаток 7).

Узагальнення, обговорення та оприлюднення результатів

Узагальнення результатів дозволить співставити отриману інформацію, порівняти та встановити відповідні рівні самооцінювання.

Такими рівнями оцінювання, наприклад, можуть бути: перший (високий); другий (достатній); третій (вимагає покращення); четвертий (низький).

Здійснюючи щорічне та/або періодичне самооцінювання, ЗПО може брати до уваги Орієнтовні рівні оцінювання закладу позашкільної освіти щодо дотримання вимоги/правила організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти (додаток 8).

Маючи автономію, ЗПО може самостійно визначати рівні та узагальнювати результати самооцінювання.

Результати щорічного самооцінювання доцільно розглянути та схвалити на засіданні педагогічної та/або тренерської ради до початку нового навчального року.

Отримані результати варто також обговорити з представниками батьківської та учнівської громадськості.

Отримана під час самооцінювання інформація, може стати підґрунтям для внесення змін до стратегії розвитку ЗПО, визначення шляхів удосконалення освітніх і управлінських процесів та інших питань внутрішньої системи.

Отримані результати дадуть можливість порівняти та відстежити динаміку розвитку ЗПО, що сприятиме реалізації основної цілі - якості позашкільної освіти, успішному розвитку кожного учасника освітнього та/або навчально-тренувального процесу.